

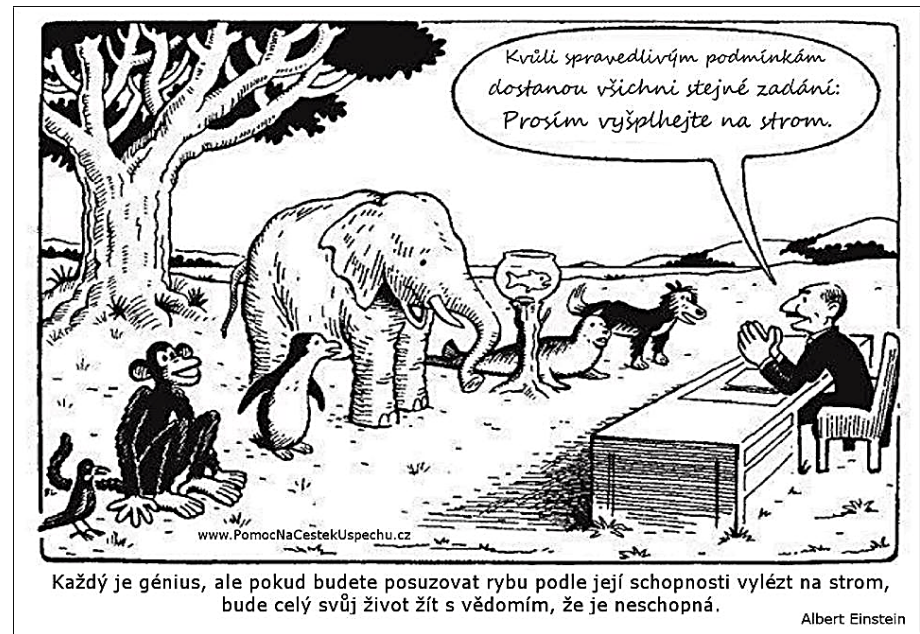
Co můžeme?

PaedDr. Mgr. Hana Čechová

**Každý z nás vyniká v jiné oblasti.
Předpokladem úspěšného vykonávání určité činnosti
jsou naše schopnosti,
které se projevují konkrétním způsobem našeho chování.**

Osnova

1. Výkonové vlastnosti člověka
2. Vlohy
3. Schopnosti
4. Druhy schopností
5. Nadání, talent, genialita
6. Vědomosti, dovednosti, návyky

<http://ladirna.cz/wp-content/uploads/2016/10/spravedlive-podminky.jpg>

1/ Výkonové vlastnosti člověka

➤ Určují, jak úspěšně můžeme vykonávat určitou činnost
⇒ **podmiňují míru úspěchu**

➤ **Rozlišujeme**

1/ vlohy

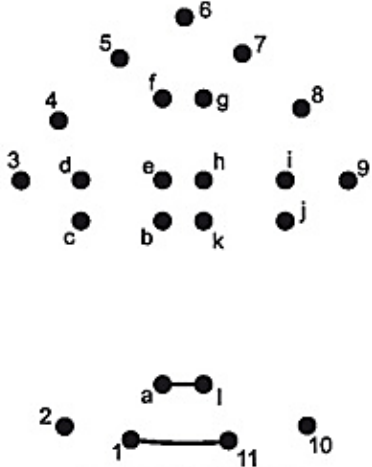
2/ schopnosti

3/ inteligence

4/ vědomosti

5/ dovednosti

6/ návyky

<p>Nejprve spoj tečky podle čísel, potom podle písmen abecedy.</p> <p>WWW.KAPESNICEK.CZ</p>	<p>Nakresli další dvě věci, které souvisí s obrázkem z druhé strany.</p> <p>6 - 7</p>
---	---

2/ Vlohy

- **Vrozené vlastnosti**, geneticky podmíněné (anatomicko-fyziologické předpoklady, zvláštnosti)
- **Zahrnují:**
  - 1/ celkové zvláštnosti organismu
  - 2/ zvláštnosti smyslových orgánů
  - 3/ zvláštnosti stavby a činnosti nervové soustavy
- V průběhu života **mají tendenci se uplatnit**
  - ⇒ aktivace člověka
  - ⇒ mohou ulehčit nebo naopak ztížit osvojení si určité činnosti
- Vlohy můžeme rozvíjet jen do určité míry
- Pokud **nejsou rozvíjeny, neprojeví se** (zůstávají skryté)
- Vlohy: **hudební** (hudební sluch), **umělecké** (cit pro barvu, tvary, představivost), **herecké** (řečové schopnosti, napodobování), **pohybové**
- Cvičením vloh se rozvíjejí schopnosti

$\Sigma \Rightarrow$ VLOHY NEURČUJÍ ABSOLUTNĚ MÍRU A SMĚR ROZVOJE OSOBNOSTI

3/ Schopnosti

- **Vlastnosti**, které jsou předpokladem pro úspěšné (i neúspěšné) vykonávání nějaké činnosti
⇒ člověku umožňují naučit se různým činnostem a vykonávat je
- **Nejsou vrozené** ⇒ vznikají a rozvíjejí se výcvikem, vzděláním, zkušenostmi... na základě vloh
- Určují rozdíl v kvalitě, rychlosti a snadnosti osvojení si (vykonávání) určité činnosti
- Inteligence bývá považována za schopnost
 Σ ⇒ ZA SCHOPNÉHO POVAŽUJEME TOHO, KDO DANÝ ÚKOL VYKONÁ PŘÍMĚŘENĚ RYCHLE, KVALITNĚ A SNADNO
- Nahrazování jedné schopnosti jinými se nazývá **KOMPENZACE** (vědomě či nevědomě zakrýváme své slabiny, pocity méněcennosti)
1/ pozitivní kompenzace – př. nejde mi škola, vynikám ve sportu
2/ negativní kompenzace – př. nejde mi škola, zlobím, vyrušuju...

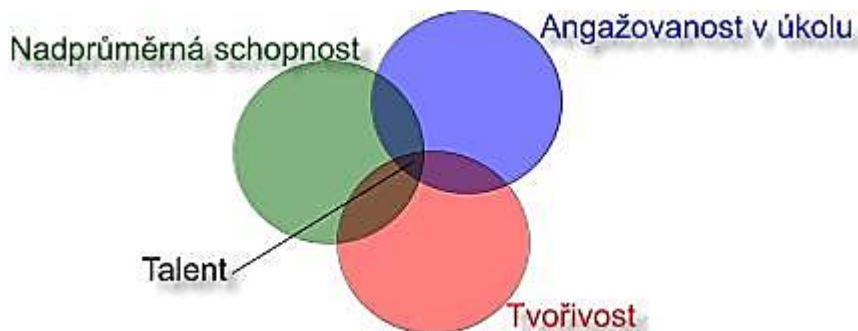
4/ Druhy schopností

- **Obecné (primární)** = smysly, intelekt, psychomotorika
  - a) potřebné pro všechny činnosti
  - b) neobejdeme se bez nich
  - c) obvykle spojovány s obecnou inteligencí, moudrostí, soudností

- **Specifické (sekundární)** = verbální, numerické, paměťové, umělecké, prostorová představivost, percepční pohotovost
  - a) uplatňují se jen ve specifických druzích činnosti člověka a podmiňují jeho výkon
  - b) „obejdeme“ se bez nich
  - c) „hudební sluch“, psaní na PC, herecké, pohybové...
  - d) vyvíjejí se na základě schopností primárních

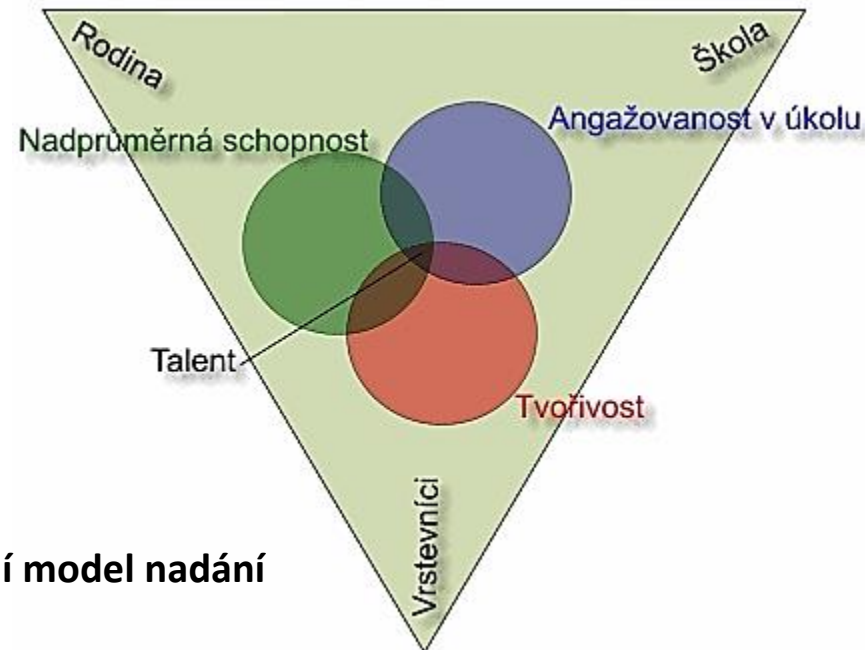
5/ Nadání, talent, genialita

- **nadání – nejnižší stupeň schopností**, soubor určitých vloh, vrozených předpokladů, umožňují nadprůměrný výkon určité činnosti (př. herecké nadání = paměť, hlasové, pohybové, mimické schopnosti)
- **talent – vyšší stupeň schopností**, vrozené mimořádně rozvinuté vlohy (nadání), které vedou k mimořádným, nadprůměrným výkonům
- **genialita – nejvyšší stupeň schopností**, mimořádně rozvinutý talent, umožňuje vytvořit vrcholná, mimořádná díla

Renzulliho tříkomponentový model nadání

Mönksův tradiční model nadání

6/ Vědomosti, dovednosti, návyky

➤ **Vědomosti**

= učením získané poznatky

→ osvojená, zapamatovaná a pochopená fakty a vztahy mezi nimi

➤ **Dovednosti (způsobilosti)**

= získaná pohotovost jak správně, co nejrychleji a s co nejmenší námahou vykonat určitou činnost (různé mentální činnosti, úspěšné plánování, různé fyzické činnosti)

➤ **Návyky**

= zautomatizované vykonávání činnosti

→ vzniká mnohonásobným opakováním

→ změna návyku vyžaduje velké úsilí

→ ulehčují, urychlují a zkvalitňují různé druhy lidské činnosti

7/ Zajímavé odkazy a literatura

- Eva Zacharová, Jitka Šimíčková - Čížková, Základy psychologie pro zdravotnické obory, Grada, Praha 2011
- Langmeier Josef, Langmeier Miloš, Krejčíříková Dana: Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyzologie. HaH, Praha 1998
- Fürst, Maria: Psychologie. Votobia, Olomouc 1997
- Helus, Zdeněk: Psychologie. Fortuna, Praha 1998

- **Dětské stránky nemusí být jenom pro děti.**

